

Кога ви треба толкување...

Упатство за клиенти

Ако не сте лингвист по професија, а треба да организирате настан со толкување, некои работи можат да ве збунат и да ви предизвикаат стрес. Целта на оваа кратка брошура е да ви го олесни патот до најдобрата услуга за толкување што можете да ја добиете на пазарот.

Што е толкување (interpreting), а што превод (translation)?

Иако „преведување“ е термин што популарно ги опфаќа и двете активности, сепак, во нашата фела „преведувањето“ се користи за да означи писмено преведување, додека „толкувањето“ се користи за да означи устен превод.

Доколку ви е потребен устен превод (толкување), втората забуна може да настане околу видот на толкувањето.

Разликуваме три вида толкување: симултано, консекутивно и шушотаж толкување.

Која е разликата меѓу симултаното и консекутивното толкување ?

Едноставно кажано, **симултаното толкување** се одвива речиси истовремено со говорот и за него се потребни кабина и техника за симултано толкување. Кај **консекутивното толкување**, толкувачот почнува да толкува откако ќе заврши говорникот. Доколку во публиката има само еден или двајца учесници коишто не го разбираат јазикот на кој се зборува, тогаш може да се примени и т.н. толкување **шушотаж** (познато и како толкување со шепкање само за лицето на кое му е потребен превод).

Симултаното толкување се користи при обуки, семинари, конференции, симпозиуми итн., а **консекутивното** за пократки состаноци, средби, прошетки, презентации, ручеци, судски процеси, полициски процедури.

СИМУЛТАНО ТОЛКУВАЊЕ

Ако за вашиот настан сте одбрале симултано толкување, дозволете да споделиме неколку совети кои ќе ви ја олеснат организацијата, а вашиот настан ќе биде запаметен по одличното толкување!

Симултаните толкувачи ја пренесуваат пораката од еден на друг јазик речиси истовремено. За да ја разберете вештината на толкувачите и стресот низ кој минуваат, вклучете го вашиот телевизор, одберете програма на вашиот мајчин јазик и повторувајте го кажаното. Побргу, побргу...веќе испуштивте две реченици!

Замислете сега како е истото тоа да го пренесете на друг јазик, да бидете прецизни во преведеното, да одржувате пријатен глас, да зборувате на чист јазик и тоа во присуство на стручна публика, камери и новинари, стотици гости, или пак во судница, болница, свечен ручек, обременети со стресот предизвикан од стручноста на терминологијата, од вредноста на зделката или од сериозноста на темата. А немате време да погледнете во речник!

Толкувањето бара исклучителна вештина, познавање техники, познавање на културите од која и на која се толкува, способност за справување со стрес, ладнокрвност, објективност, непристрасност, професионалност и етика. Тоа не значи дека **секој што ги зборува и двата јазика може да толкува!** Ангажирањето непрофесионалец, колку и да ви е близок пријател или роднина, може да го уништи вашиот настан! Дали можете да си го дозволите тоа?

Затоа, не штедете на хонорарот на толкувачите! Вистинските и квалитетните толкувачи не работат со дампинг-цени. Запомнете, ништо не може да го уништи и најлуксузно организираниот настан како што може лошото толкување. Затоа, секогаш настојувајте да ги добиете најдобрите, најквалитетните и најпрофесионалните толкувачи. Импровизација со непроверени, а поевтини толкувачи, не носи само лош углед на нашата професија, туку и голем ризик за пропаднат настан.

Обезбедете **договор за дело/авторски договор со толкувачите.** Поговорката „чиста сметка долга љубов“ е многу мудра изрека.

За секој превод подолг од еден час, **во кабините мора да има најмалку двајца толкувачи** за една јазична комбинација. Тие работат како тим, како пилотот и копилотот и се менуваат на интервал од 20 до 30 минути. Нивната главна обврска е да ви испорачаат производ на највисоко можно ниво.

Ако сте решиле настанот да го одржувате надвор од градот, свесни сте дека тоа ќе чини повеќе. Не обидувајте се да ги намалите трошоците со тоа што на толкувачите ќе им скратите од хонорарот, сместувањето или дневницата! **Вкалкулирајте ги зголемените трошоци за толкување!** За да работи на вашиот настан, толкувачот мора да резервира најмалку два дена, од кои еден или два ќе ги помине во патување.

Обезбедете им на толкувачите сместување, храна и превоз од истиот ранг и категорија како и за останатите учесници доколку настанот е надвор од местото на живеење!

Доколку одлучите настанот да го откажете, запомнете дека за **толкувачот тоа е загубен ден на заработка!** Затоа, одредете ги однапред тарифите за откажан настан.

Запомнете дека за да се подготви за вашиот настан, толкувачот поминува време читајќи ги материјалите и **посветува дел од своето приватно време**. Ниту еден толкувач за тоа нема да ви наплати, но имајте го ова предвид кога ги договарате хонорарите!

Кабината, тој мал ограничен и задушлив простор е работното место на толкувачот. Тој во неа го минува целиот работен ден. Затоа, **обезбедете кабините кои се комфорни, звучно изолирани, со добра вентилација!** Доколку е можно, обезбедете можност за излегување и влегување од кабината без тоа да го попречува вашиот настан. И толкувачите се луѓе и имаат свои потреби.

Не заборавајте да **обезбедите вода за пиење во кабините!** А доколку навистина сакате да бидете запаметени како врвен клиент, обезбедете и прибор за пишување!

Организацијата на секој настан е исклучително стресна работа и толкувачите знаат дека понекогаш ви се последни на листата на обврски. И самите знаете колку е тешко понекогаш само да се ислуша говор кој се чита брзо, а замислете како е тој да се толкува! Затоа, **обезбедете ги материјалите, говорите, презентациите и документите барем два дена претходно** и овозможете им на толкувачите време за подготовка!

Иако главниот симбол на толкувачите се слушалките, за нив визуелното е исто толку важно како аудитивното – толкувачот сака да го гледа тоа што го слуша. **Затоа, обезбедете им на толкувачите непречен поглед кон презентациите, главните говорници или бината!** Не поставувајте ги зад столбови, зад презентациски платна, во ходници, зад рекламни паноа, ТВ-камери!

Доколку некој од говорниците презентира стоејќи и движејќи се, за говорникот обезбедете **микрофон-бубачка**. Само така ќе обезбедите континуиран, квалитетен звук за толкувачите.

Според Меѓународната асоцијација на конференциски толкувачи, толкувањето се смета за една од најстресните професии во светот, а во текот на толкувањето мозокот извршува неколку когнитивни функции одеднаш: перцепција, слушање, разбирање, меморирање, претварање на пораката во втор јазик, производство, говорене, слушање на изговореното! Од овие причини, толкувачот мора да се одмори! И најискусниот толкувач мора да ги одмори гласните жици и умот. **Затоа, овозможете му на толкувачот да се одмори за време на паузата!** Прес-конференциите, интервјуата и другите активности што сте ги планирале текот на паузите, договорете ги однапред со толкувачите.

КОНСЕКУТИВНО ТОЛКУВАЊЕ

Доколку сте одлучиле да користите консекутивно толкување, запомнете ги овие правила!

Исто како и кај симултаното, за настани подолги од 60 минути, **потребни се двајца толкувачи.**

Кај настани со консекутивно толкување, **времетраењето на настанот** се зголемува речиси двапати.

Информирајте го говорникот дека неговиот говор ќе биде консекутивно толкуван. На тој начин ќе му помогнете да ги означи местата каде што ќе застане, а толкувачот ќе започне да толкува. Затоа, **секогаш обезбедете копија од говорот на говорникот.** Оправдувања од типот „ништо не ни испратија и рекоа дека нема да чита“ се само знак на лоша организација која ќе стане уште полоша ако доведе до лошо толкување.

Обезбедете **придружни материјали** што ќе му ја олеснат работата на толкувачот. Заборавете на изреките „ако си толкувач треба да знаеш сè“ или „не се секирај, лесно ќе биде“. Професионалниот толкувач секогаш сака да даде максимално квалитетен производ.

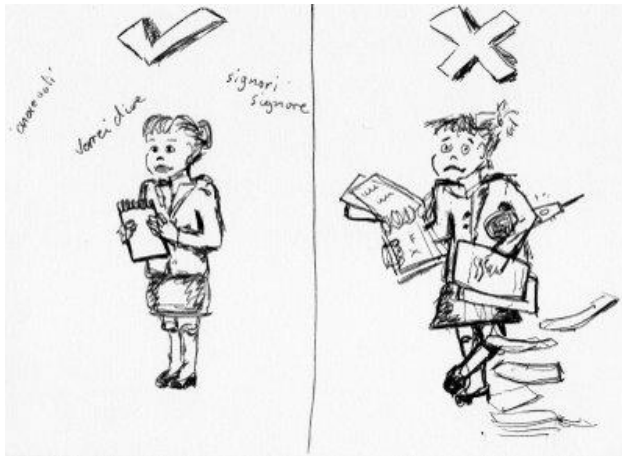
Консекутивните толкувачи најчесто фаќаат приклучоци во своите нотеси. Затоа, **обезбедете место на масата** и за толкувачот.

На состаноци, позицијата на консекутивниот толкувач е **прв од левата страна** на говорникот или, пак, на чело на масата од каде што ќе има преглед на сите говорници.

Консекутивниот толкувач **никогаш не смее да биде позициониран зад говорникот** заради патеката на звукот.

Во сала која ја надминува површината на поголема канцеларија, задолжителни се **микрофони.**

Доколку толкувањето оди преку микрофон, **обезбедете посебен, статичен микрофон за толкувачот.** Преносливите микрофони не се користат при толкување!

Доколку консекутивниот толкувач толкува за време на ручек/вечера, тогаш тој по правило не јаде. Како организатор, потрудете се **оброкот да го добие** тогаш кога не толкува. Ова најдобро се решава во договор со толкувачот.

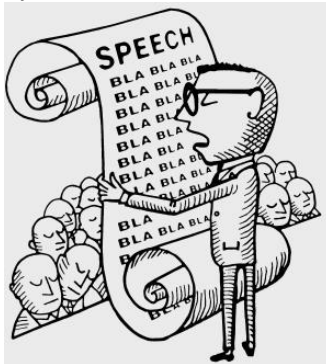
СЕКОГАШ на крајот на настанот **заблагодарете им се на толкувачите** за нивната работа и труд!

АКО СТЕ ВИЕ ГОВОРНИКОТ...

Толкувачите се каналот преку кој Вашата идеја, мисла и порака допира до публиката. Дури и ако сте подготвиле одличен говор и извонредна презентација, впечатокот кај публиката ќе биде слаб ако сте лошо преведени. Затоа...

- ⇒ Доставете копија или испратете електронска верзија од Вашиот труд/говор/презентација до организаторот. На тој начин и толкувачите ќе бидат подготвени за Вашиот настап!
- ⇒ Не говорете пребрзо! Ако Ви се доделени 15 минути за говорење, според просечната брзина на читање, тоа изнесува максимум девет страници. Но, Вие не читате, Вие говорите. Затоа, предолг говор значи и пребрзо читање, а тоа значи пребрзо и нејасно толкување, што доведува до слаб ефект кај публиката. И запомнете, Вашиот говор некогаш се толкува и на 3-4 јазици одеднаш!

- ⇒ Зборувајте артикулирано, јасно, без дигресији, со цели мисловни реченици, со почеток и крај. Само на тој начин ќе бидете сигурни дека толкувачите ќе ја разберат секоја Ваша мисла. Пораката стигнува до слушателот кога е јасна и концизна, а особено кога пораката треба да се преточи во друг јазик кој има поинакви граматички и синтаксички правила.
- ⇒ Доколку Ве толкуваат консекутивно, договорете се со толкувачот на кој интервал ќе Ве преведува. Најдобро е тоа да бидат пасуси со смисловна целина, не подолги од 5 реченици. Секогаш направете копија од говорот и за толкувачот.
- ⇒ Доколку користите бројки, кратенки или специфични изрази, слободно повторете ги за да бидете сигурни дека ќе бидат прецизно преведени.
- ⇒ Доколку го знаете јазикот на кој се толкува, воздржете се од вмешување во преводот на толкувачот и сугерирање изрази и зборови, освен ако не сте забележале непрецизност во преводот кој ја менува смислата.
- ⇒ Секогаш имајте трепение толкувачот да го заврши своето толкување пред да продолжите со својот говор.
- ⇒ Воздржувајте се од хумор, вицеви, народни поговорки и изрази кои тешко се преведуваат и кои, дури и преведени, се нејасни за слушателот.
- ⇒ Кога се развива дискусија, а истата се толкува, секогаш дајте му време на толкувачот да го преведе претходниот говорник пред да го изразите своето мислење.
- ⇒ Избегнувајте ги речениците од типот „Не знам дали добро ме преведоа“, „Јас не реков така, мислам дека лошо ме преведоа“, „Не знам дали ова ќе го знаат толкувачите“...
- ⇒ Заблагодарете му се на толкувачот на крајот на неговиот ангажман!